

DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK MEXANIZMLARINING INFRASTRUKTURANI RIVOJLANTIRISHDAGI ROLI (ANDIJON VILOYATI MISOLIDA)

R.A.Sobirov

Bank-maliya akademiyasi magistri

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20639967>

Annotatsiya. Mazkur tezisdavlat-xususiy sheriklik (DXSh) mexanizmlarining hududiy infratuzilmani rivojlantirishdagi iqtisodiy va institutsional ahamiyati Andijon viloyati misolida tadqiq etilgan. Tadqiqot davomida transport-logistika, energetika, kommunal va ijtimoiy infratuzilma sohalarida amalga oshirilayotgan DXSh loyihalarining iqtisodiy samaradorligi statistik va ekonometrik usullar asosida tahlil qilindi. Olib borilgan tahlillar natijasida DXSh mexanizmlarining investitsion faollikni oshirish, infratuzilma obyektlarini modernizatsiya qilish va hududiy iqtisodiy o'sishni jadallashtirishdagi muhim roli ilmiy jihatdan asoslandi. Shu bilan birga, DXSh tizimini rivojlantirishdagi institutsional va moliyaviy muammolar aniqlanib, ularni bartaraf etish bo'yicha ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi.

Kalit so'zlar: davlat-xususiy sheriklik, infratuzilma, investitsiya, iqtisodiy o'sish, hududiy rivojlanish, energetika, logistika, ekonometrik tahlil.

Abstract. This thesis examines the economic and institutional significance of Public-Private Partnership (PPP) mechanisms in the development of regional infrastructure, using the case of Andijan region. During the study, the economic efficiency of PPP projects implemented in the fields of transport and logistics, energy, kommunal services, and social infrastructure was analyzed using statistical and econometric methods. The results of the analysis scientifically substantiate the important role of PPP mechanisms in increasing investment activity, modernizing infrastructure facilities, and accelerating regional economic growth. In addition, institutional and financial challenges in the development of the PPP system were identified, and scientific and practical recommendations were developed to address these issues.

Keywords: public-private partnership, infrastructure, investment, economic growth, regional development, energy, logistics, econometric analysis.

Tahlil va natijalar

Zamonaviy iqtisodiyot sharoitida infratuzilma tarmoqlarini rivojlantirish hududiy iqtisodiy o'sishning asosiy omillaridan biri hisoblanadi. Transport-logistika, energetika, kommunal xizmatlar va ijtimoiy infratuzilma iqtisodiy tizimning uzluksiz faoliyat yuritishini ta'minlovchi muhim elementlar sifatida namoyon bo'ladi. Shu sababli infratuzilma obyektlarini modernizatsiya qilish va

yangi infratuzilma loyihalarini amalga oshirish davlat iqtisodiy siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

Davlat byudjeti resurslarining cheklanganligi infratuzilma loyihalarini moliyalashtirishda xususiy sektor investitsiyalarini keng jalb qilish zaruratini yuzaga keltirmoqda. Shu nuqtai nazardan davlat-xususiy sheriklik (DXSh) mexanizmlari infratuzilma rivojlanishining samarali institutsional instrumenti sifatida muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Andijon viloyati iqtisodiy va demografik salohiyati yuqori bo'lgan hududlardan biri hisoblanadi. Viloyatda transport-kommunikatsiya, energetika, kommunal va ijtimoiy infratuzilma tarmoqlarini rivojlantirish iqtisodiy o'sishning muhim omillaridan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. Shu sababli DXSh mexanizmlarining hududiy infratuzilmani rivojlantirishdagi rolini ilmiy jihatdan o'rganish dolzarb ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

Tadqiqot davomida:

tahlil va sintez usuli;

taqqoslash (komparativ) usuli;

statistik tahlil;

ekonometrik usullar;

induktiv va deduktiv yondashuvlar keng qo'llanildi.

Empirik tahlillar 2015–2026-yillarga oid statistik ma'lumotlar asosida amalga oshirildi. Tadqiqotda regressiya modeli yordamida infratuzilma rivojlanishi va investitsiya faolligi o'rtasidagi bog'liqlik baholandi.

Ekonometrik model quyidagi ko'rinishda ifodalandi:

$$Y = \beta_0 + \beta_1 X + \varepsilon$$

Bu yerda:

Y — infratuzilma rivojlanish ko'rsatkichi;

X — DXSh asosidagi investitsiyalar hajmi;

β_0 — doimiy koeffitsient;

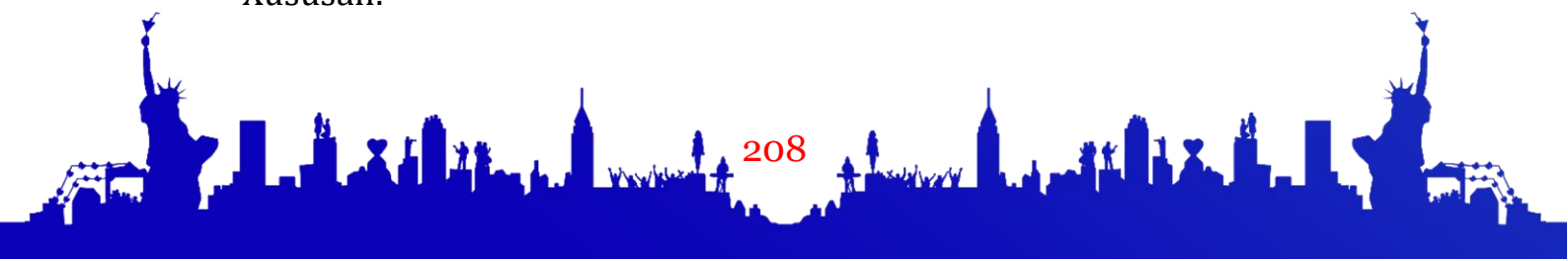
β_1 — investitsiyalar ta'siri koeffitsienti;

ε — tasodifiy xatolik.

Tahlil natijalari investitsiyalar hajmi va infratuzilma rivojlanishi o'rtasida ijobiy bog'liqlik mavjudligini ko'rsatdi.

Olib borilgan ilmiy tahlillar shuni ko'rsatdiki, Andijon viloyatida DXSh mexanizmlari infratuzilma rivojlanishini jadallashtirishda muhim iqtisodiy instrument sifatida namoyon bo'lmoqda.

Xususan:

transport-logistika infratuzilmasida logistika markazlari va yo'l qurilishi loyihalari;

energetika sohasida quyosh energetikasi va elektr taqsimlash tizimlarini modernizatsiya qilish;

kommunal xizmatlar tizimida "aqli hisoblagich" va raqamli monitoring texnologiyalari;

ijtimoiy infratuzilmada zamonaviy ta'lim va tibbiyot markazlari DXSh asosida rivojlantirilayotgan ustuvor yo'nalishlar sifatida baholandi.

Statistik tahlillar natijasida DXSh loyihalari:

investitsion faollikni oshirishi;

yangi ish o'rinlari yaratishi;

xizmatlar sifatini yaxshilashi;

hududiy iqtisodiy integratsiyani kuchaytirishi aniqlandi.

Shuningdek, iqtisodiy samaradorlik quyidagi ko'rsatkichlarda namoyon bo'ldi:

infratuzilma obyektlari sonining oshishi;

transport xarajatlarining kamayishi;

energiya samaradorligining oshishi;

hududiy iqtisodiy faollikning ortishi.

Tadqiqot davomida DXSh mexanizmlarini rivojlantirishga to'sqinlik qilayotgan qator tizimli muammolar ham aniqlandi:

institutsional muhitning yetarli darajada shakllanmaganligi;

uzoq muddatli moliyaviy resurslarning cheklanganligi;

risklarni boshqarish tizimining nomukammalligi;

loyiha boshqaruvi samaradorligining pastligi;

axborot shaffofligining yetarli emasligi.

Mazkur muammolar investitsion xavflarning ortishiga va DXSh loyihalari samaradorligining pasayishiga olib kelmoqda.

Olib borilgan tadqiqot natijalari davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarining infratuzilmani rivojlantirishdagi iqtisodiy va institutsional ahamiyatini tasdiqlaydi. DXSh mexanizmlari davlat va xususiy sektor o'rtasidagi samarali hamkorlikni ta'minlab, infratuzilma obyektlarini modernizatsiya qilish va investitsiya oqimlarini ko'paytirishga xizmat qiladi.

Tadqiqot asosida quyidagi ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi:

normativ-huquqiy bazani takomillashtirish;

uzoq muddatli moliyalashtirish instrumentlarini rivojlantirish;

risklarni boshqarish tizimini optimallashtirish;

raqamli monitoring platformalarini joriy etish;
investitsion muhit shaffofligini oshirish;
malakali kadrlar tayyorlash tizimini rivojlantirish.

Tadqiqot natijalari davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarining hududiy infratuzilmani rivojlantirish va iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishdagi muhim ahamiyatini tasdiqladi. Andijon viloyati misolida olib borilgan tahlillar transport-logistika, energetika, kommunal hamda ijtimoiy infratuzilma sohalarida amalga oshirilayotgan DXSh loyihalari investitsion faollikning oshishiga, mavjud infratuzilma obyektlarining modernizatsiya qilinishiga va aholiga ko'rsatilayotgan xizmatlar sifatining yaxshilanishiga xizmat qilayotganini ko'rsatdi. Shuningdek, ekonometrik tahlil natijalari DXSh loyihalari va hududiy iqtisodiy rivojlanish ko'rsatkichlari o'rtasida ijobiy bog'liqlik mavjudligini aniqlash imkonini berdi.

Biroq, DXSh tizimining samarali faoliyat yuritishi uchun institutsional muhitni yanada takomillashtirish, loyihalarni moliyalashtirish mexanizmlarini kengaytirish, xususiy investorlar uchun qulay investitsion sharoitlarni yaratish hamda risklarni taqsimlashning samarali usullarini joriy etish zarur. Mazkur yo'nalishlarda amalga oshiriladigan chora-tadbirlar davlat va xususiy sektor hamkorligining samaradorligini oshirish, infratuzilma rivojlanishini jadallashtirish hamda hududlarning uzoq muddatli va barqaror iqtisodiy o'sishini ta'minlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdullayev A. Infratuzilma loyihalarini moliyalashtirishda davlat-xususiy sheriklik mexanizmlari // Moliya va bank ishi. – 2022. – №4.
2. Elmirzaev S. O'zbekistonda davlat-xususiy sheriklik munosabatlarini rivojlantirish istiqbollari // Iqtisodiyot va ta'lim. – 2022. – №5.
3. Elmirzaev Sirojiddin. Davlat-xususiy sheriklikning iqtisodiy mohiyati va rivojlanish istiqbollari // Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar. – 2021. – №3.
4. Hodge Graeme A., Greve Carsten. Public-Private Partnerships: An International Performance Review // Public Administration Review. – 2017. – Vol. 77(3). – P. 434–445.
5. Kwak Young Hoon va boshqalar. Understanding the Public-Private Partnership: A Review and Research Agenda // International Journal of Project Management. – 2019.
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son Farmoni "2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida".

7. Public Private Partnerships: The Worldwide Revolution in Infrastructure Provision and Project Finance / D. Grimsey, M.K. Lewis. – Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2017. – 268 p.
8. Public-Private Partnerships: Principles of Policy and Finance / E.R. Yescombe. – 2nd ed. – Oxford: Butterworth-Heinemann, 2018. – 524 p.
9. Raximov A. Hududiy infratuzilmani rivojlantirishda investitsiyalar samaradorligini baholash // Biznes-Ekspert. – 2023. – №2.
10. Roehrich Jens K., Lewis Michael A., George Gerard. Are Public-Private Partnerships a Healthy Option? A Systematic Literature Review // Social Science & Medicine. – 2018. – Vol. 113.
11. Xolmirzayev Sh. O'zbekistonda davlat-xususiy sheriklik loyihalarining iqtisodiy samaradorligi // Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar. – 2024. – №1.

